

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Veiligheid en Justitie
De heer mr. G.A. van der Steur
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 17 november 2015
betreft EU-subsidiefraude en een Europees Openbaar Ministerie
ons kenmerk 157956.05u

Geachte heer Van der Steur,

De vaste commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad en voor Veiligheid en Justitie hebben op 3 november 2015 de lopende onderhandelingen over een verordening voor een Europees Openbaar Ministerie (EOM) besproken naar aanleiding van het verslag van de JBZ-Raad van 8-9 oktober 2015 (32317, FG) en naar aanleiding van de brief van 6 oktober 2015 inzake bestrijding van EU-fraude (33709, R).¹ Daarnaast heeft eveneens op 3 november een voortgangsgesprek met de Tweede Kamerrapporteur voor het EOM, de heer Recourt, plaatsgevonden. De leden van de **SP**-fractie hebben naar aanleiding hiervan de volgende vragen en opmerkingen. De leden van de **SGP**-fractie sluiten zich aan bij deze vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie vinden het met de regering van belang dat Europese subsidiefraude wordt aangepakt. Deze leden zijn echter van mening dat er onvoldoende wordt gedaan aan preventie en handhaving en opsporing door de lidstaten. De leden van de SP-fractie hebben er zorgen over dat de oplossing niet wordt gezocht in samenwerking, preventie en prestatieafspraken, maar in het ultimatum remedium opsporing en afstand van autonomie. De aan het woord zijnde leden hebben daarom een aantal vragen aan de regering:

1. De Europese Rekenkamer heeft voor de 21e keer op rij **geen** positief oordeel kunnen vellen over de rechtmatigheid van de EU-uitgaven.² Er zijn opnieuw veel fouten gevonden. Als bijvoorbeeld gedeclareerde kosten van een EU-project niet subsidiabel zijn maar toch worden vergoed, is er sprake van een fout in de uitgaven. Het foutenpercentage bedroeg over 2013 4,7%. Dit betekent dat er voor bijna € 7 miljard aan fouten is geconstateerd. Zo blijkt uit het EU-trendrapport 2015. Uit het op 10 november 2015 gepresenteerde jaarverslag van de Europese Rekenkamer blijkt dat ook in 2014 4,4 procent van de uitgaven onrechtmatig was. De verantwoording die EU-lidstaten afleggen over de besteding van EU-geld is niet verbeterd. Slechts drie lidstaten – Denemarken, Zweden en Nederland – hebben hierover in 2013 vrijwillig een nationale verklaring opgesteld. Andere EU-lidstaten doen dit tot op heden niet.

¹ Zie Edossier E130041 op www.europapoort.nl.

² EU-trendrapport 2015 van de Algemene Rekenkamer, Ontwikkelingen in het financieel management van de Europese Unie, 10 februari 2015.

datum 17 november 2015

ons kenmerk 157956.05u

blad 2

Wel gaan tegenwoordig de 'annual summaries' van de lidstaten (overzichten van in de lidstaat verrichte controles op rechtmatige besteding van EU-subsidies) vergezeld van het oordeel van een onafhankelijke auditinstantie. Maar de annual summaries worden niet op politiek-bestuurlijk niveau opgesteld. Daardoor kunnen er geen consequenties worden verbonden aan eventuele onrechtmatigheden. Bovendien zijn annual summaries (anders dan nationale verklaringen) geen openbare documenten waar elke EU-burger kennis van kan nemen.

Wat wordt eraan gedaan om de EU-lidstaten de verantwoording over de besteding van EU-geld te laten verbeteren?

2. Bent u het met de leden van de SP-fractie eens dat de problemen bij de verantwoording van EU-uitgaven een omgeving creëren waarin het mogelijk is om EU-(subsidie)fraude te plegen en om dit te kunnen verhullen? Wat wordt er op Europees verband aan gedaan om lidstaten bewust te maken dat zij door een betere verantwoording kunnen bijdragen aan compliant gedrag en voorkoming van EU-(subsidie)fraude? Volgens de voorzitter van de Europese Rekenkamer is er een cultuuromslag nodig bij de lidstaten. Delen de lidstaten deze mening? En zo ja, wat wordt eraan gedaan dat deze cultuuromslag plaatsvindt?

3. Wat wordt gedaan aan preventie en bestuurlijke handhaving ter voorkoming van EU-subsidiefraude door de EU en door de lidstaten? In de brief van 6 oktober 2015 inzake bestrijding van EU-fraude wordt namelijk niet gesproken over preventieve maatregelen en handhaving en hoe compliant gedrag door de EU én de lidstaten wordt bevorderd. De leden van de SP-fractie ontvangen graag een toelichting van de regering hierop.

4. Op pagina 4 van de brief van 6 oktober 2015 staat dat de cijfermatige gegevens van OLAF over de opvolging van justitiële aanbevelingen door de lidstaten ten grondslag liggen aan het voorstel van de Europese Commissie tot oprichting van een EOM. Het OLAF, ondersteund door Europol en Eurojust, is destijds ingevoerd om Europese subsidiefraude aan te pakken. Is het de regering bekend dat er een intern onderzoek zou plaatsvinden over het functioneren van het OLAF, omdat de startinformatie die OLAF aan de landen aanbiedt, onvoldoende blijkt te zijn om opsporingsonderzoeken op te kunnen doen. Zo ja, kan de regering hier nader over informeren? Is het de regering bekend wat eraan gedaan is om de prestaties van OLAF te verbeteren? Is het bekend wanneer de resultaten van dit intern onderzoek worden verwacht?

5. In de brief van 6 oktober 2015 staat op pagina 3 dat de autoriteiten in de lidstaten volgens OLAF niet allemaal even stelselmatig zaken melden aan OLAF. In 2014 hebben bijvoorbeeld 21 lidstaten minder dan 5 zaken bij OLAF aangebracht. De effectiviteit van de bestrijding van EU-fraude door de diensten van de Europese Commissie en OLAF is uit de aard der zaak mede afhankelijk van de mate waarin de lidstaten op het gebied van gedeeld beheer onregelmatigheden en (mogelijke) fraudegevallen melden in overeenstemming met de sectorale EU-wetgeving op dat terrein. Loopt een EOM niet tegen hetzelfde probleem aan? Geen vervolging zonder (start)informatie. Graag de reactie van de regering.

6. Er zijn in 2013 1.294 fraudezaken aangemeld bij het Europese antifraudebureau OLAF. Zo blijkt uit het EU-trendrapport 2015. Hoeveel van deze zaken zijn onderzocht en wat is het

datum 17 november 2015

ons kenmerk 157956.05u

blad 3

resultaat hiervan? Hoeveel EU-subsidiegeld is hiervan teruggehaald? Er zou sprake zijn van 500 miljoen euro aan fraude met EU subsidiegeld. Hoeveel EU subsidiegeld is er in 2013 verstrekt in Europa?

7. Is de 500 miljoen EU-subsidiefraude te differentiëren per EU land?

8. Nationale openbare ministeries kunnen nu al zelf Europese subsidieonderzoeken doen. Ook kunnen via Eurojust, OLAF of Europol opsporings- of vervolgingshandelingen worden verricht. Probleem nu is dat de lidstaten niet altijd een gelijke inspanning voor de handhaving leveren. Waarom is er niet voor gekozen prestatieafspraken per land te maken? Waarom een EOM en waarom niet een Europese gecoördineerde aanpak? Waarom zal een land dat nu geen of een zeer beperkte inspanning voor de handhaving levert straks wel opsporingscapaciteit hiervoor beschikbaar stellen? De leden van de SP-fractie kunnen zich voorstellen dat een land met beperkte opsporingscapaciteit deze opsporingscapaciteit beschikbaar wil houden voor de inzet voor nationale zware criminaliteit. Graag ontvangen deze leden de reactie van de regering hierop.

9. Hoeveel EU-subsidiefraude zaken heeft Nederland per jaar in de afgelopen vijf jaar gedaan? Welke opsporingsdiensten hebben deze onderzoeken uitgevoerd en hoeveel subsidiegeld is hiermee teruggehaald? Zijn deze gegevens ook bekend voor de andere Europese landen?

10. De wens van de EU om een eigen EOM en wellicht vervolgens een eigen Europees FBI is voor de EU te begrijpen om redenen dat een aantal landen onvoldoende aan de aanpak van EU subsidie fraude doet. Maar vindt de regering dit ook wenselijk, temeer Nederland wel voldoende doet aan verantwoording en wel de fraude aanpakt? Vindt de regering het wenselijk dat er een aparte strafrechtketen ontstaat? Waarom zou Nederland haar autonomie afstaan als andere landen de cultuuromslag laten liggen? Als er een probleem in de basis ligt, dan moet eerst dat probleem worden opgelost. Het wegzetten van autonomie in de EU zal dit probleem niet oplossen. Graag de reactie van de regering hierop.

11. Staart de regering zich nu niet blind op het prestige project EOM als kers op de taart van het EU-Voorzitterschap? Graag ontvangen deze leden de reactie van de regering hierop.

12. De commissie-Meijers heeft in haar schrijven van 9 juni 2015 aan de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer haar zorg geuit over de rechtsbescherming in EOM-zaken.³ De leden van de SP-fractie sluiten zich bij deze vragen aan en zien graag de antwoorden van de regering tegemoet. Het betreft de volgende vragen:

12a. *Rechterlijke toetsing in een transnationale context*

"Als bij de toepassing van onderzoeksmaatregelen en dwangmiddelen in EOM-zaken het recht van de lidstaat van uitvoering geldt, dient evenzeer te worden vastgelegd hoe de rechterlijke controle op onderzoeksmaatregelen en dwangmiddelen vorm krijgt. Indien een onderzoeksmaatregel wordt uitgevoerd in lidstaat A, maar de verdachte uiteindelijk in lidstaat B voor de rechter komt, roept dat vragen op over rechterlijke controle op de uitvoerende macht. Normali-

³ CM1509, Algemeen Overleg JBZ-Raad van 15 en 16 juni 2015, te raadplegen op www.commissie-meijers.nl.

datum 17 november 2015

ons kenmerk 157956.05u

blad 4

ter kan de rechter een sanctie verbinden aan eventueel onrechtmatig handelen van de opsporings- en vervolgingsautoriteiten. Hoewel een rechter goed op de hoogte zal zijn van de regels in zijn eigen lidstaat, kan hij niet zonder meer beoordelen of een maatregel wel rechtmatig is als die in en naar het recht van een andere lidstaat is uitgevoerd. De Nederlandse jurisprudentie over rechtmatig binnentreden en doorzoeken is bijvoorbeeld tamelijk complex. De Commissie Meijers vraagt zich af hoe de Minister denkt over rechterlijke controle op transnationale onderzoeken."

12b. Voorzienbaarheid en kenbaarheid van strafvorderlijk optreden

"Een andere vraag die zich voordoet in een transnationaal strafrechtelijk onderzoek is de rechtmatigheid van het kiezen voor een rechtsregime met de minste procedurele waarborgen bij de uitvoering van een opsporingsmaatregel. Het gaat hierom digitale doorzoeken, het onderscheppen van internationale telecommunicatie, maar ook wachten totdat de verdachte opduikt in een lidstaat waar aanhoudingen sneller geautoriseerd worden. Dit raakt aan een fundamenteel onderdeel van de democratische rechtsstaat: de burger moet kunnen voorzien welke regels en waarborgen op hem van toepassing zijn. Nu treedt er een gevaar van willekeur op: niet omdat de regels er niet zijn, vaag geformuleerd of genegeerd worden, maar omdat de uitvoerende macht straks kan kiezen uit meer dan 20 soorten rechtsregimes. Indien de Minister dit gevaar van willekeur ook onderkent, vraagt de Commissie Meijers zich af welke aanpassingen aan de verordening hij nodig acht om dit te voorkomen."

12c. Harmonisatie ten behoeve van effectieve rechtsbescherming

"Voorgaande vragen geven reeds blijk van de aan strafrechtspleging inherente spanning tussen effectieve criminaliteitsbestrijding en adequate rechtsbescherming. Hoe begrijpelijk ook de wens is om een slagvaardig mechanisme te creëren ter bestrijding van EU-fraude, de rechtspositie van betrokken (Nederlandse) burgers dient niet uit het oog te worden verloren. In dat verband is het niet goed te volgen dat verdere harmonisatie van procedurele rechten in de context van EOM-zaken categorisch wordt tegengehouden. De Commissie Meijers vraagt zich af of de Minister open staat voor verdere harmonisatie van procedurele rechten als dit nodig zal blijken om te voorkomen dat (Nederlandse) burgers in de knel komen tussen uiteenlopende strafrechtssystemen."

12d. Toegevoegde waarde EOM in huidige vorm

"In meer algemene zin vraagt de Commissie Meijers zich af hoe de regering denkt dat dit systeem voldoende slagkracht kan genereren, nu het de bekende problemen van samenwerking – bijv. toelaatbaarheid van bewijsmateriaal – helemaal niet oplost. Als onlosmakelijke keerzijde hiervan is ook niet goed doordacht hoe dit systeem effectieve rechtsbescherming – niet alleen van verdachten, maar mogelijk ook slachtoffers – mogelijk maakt. De insteek lijkt vanuit (een gevoeld) nationaal belang te zijn, niet vanuit (EU) burgerschap: bescherming tegen criminaliteit, maar ook tegen willekeurige inbreuken op je rechten. Deelt de Minister het oordeel dat de onderhandelingsfocus te veel bij soevereiniteit en te weinig bij de burger ligt?"

datum 17 november 2015

ons kenmerk 157956.05u

blad 5

De commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad en voor Veiligheid en Justitie zien graag uw reactie op bovenstaande vragen tegemoet binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Mr. G. Markuszower
Voorzitter van de vaste commissie
voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad

Mr. dr. A.W. Duthler
Voorzitter van de vaste commissie
voor Veiligheid en Justitie